

Lærerark til ”Margrete d. 1 – fra barnebrud til Nordens dronning”

At Margrete d. 1. skulle ende som en af danmarkshistoriens vigtigste og mest indflydelsesrige kvinder stod på ingen måde skrevet i stjernerne. Som barn af kong Valdemar Atterdag og dronning Helvig voksede hun op i urolige tider. Da Margrete blev født i 1353, havde faderen travlt med at samle Danmark. Landet havde været igennem trange tider og var bl.a. i perioden 1332-1340 uden konge (se kort og beskrivelse af denne tid [her](#)). På knap tyve år fik Valdemar Atterdag samlet kongeriget. Dels ved at indløse den pant, som bl.a. de holstenske grever havde i danske områder og ved kamp.

At Valdemar Atterdag, trods alt, gjorde mere end at slås bevidnede den voksende børneflokk om. I ægteskabet med Helvig fik han flere børn, men kun en søn og to døtre oplevede at blive voksne. Det var naturligt, at sønnen Christoffer skulle overtage faderens livsværk og føre kongeslægten videre. Men... Han døde som 21-årig i 1363. Samme år var Margrete blevet gift. Som 10-årig blev hun den 9. april 1363 gift med den tretten år ældre kong Håkon af Norge ved en stor fest i København. Håkon var søn af kong Magnus af Sverige, og Håkon skulle overtage den svenske trone, når faderen døde. Det var, i hvert fald set med Valdemar Atterdags øjne, det perfekte *match*. Efter festen drog den unge – nu norske dronning, Margrethe, sammen med sin mand til Norge og kongeslottet Ankerhus i Oslo.

Den første opgave, som eleverne skal arbejde med, handler netop om dette. Tænk, at en 10 år gammel pige blev tvangsgift og nødt til at bo langt fra sine forældre! Det går nok ikke i dag... Tal med eleverne om den enorme forskel, der var på dengang og nu. Børnene – især pigerne – var vigtige brikker i indgåelsen af nye alliancer og/eller forstærkelse af eksisterende. Ingen har næppe spurgt Margrete, hvad hun syntes om et giftermål som 10-årig. Den store mentalitetsforskel på nutidens- og middelalderens tankesæt er oplagt at tale om i forbindelse med denne opgave.

Livet i Ankerhus var på ingen måde et liv i sus og dus. Det norske kongehus er fattigt. Håkon var bl.a. nødt til at pantsætte den kongelige norske kongekrone til tyske købmænd for at skaffe likvider. En mere og mere selvsikker Margrete syntes på inden måde om denne situation, hvilket brevet (opgave 2) vidner om. Mon ikke det vil overraske eleverne, at en dronning kunne leve i en sådan yderst beskedent tilværelse?

Som 17-årig fødte Margrete sit første barn, Oluf. Fem år efter døde Valdemar Atterdag, 55 år gammel. Uden nogen tronarving valgte Rigsrådet – med stor hjælp fra Margrete og hendes mand – at den unge Olaf skulle være konge af Danmark. Forældrene, Margrete og Håkon, blev indsat som formyndere. I sommeren 1380 dør Håkon. Dermed er Norge uden konge, men også her indsættes Olaf. Margretes magt var total, og Danmark og Norge havde frem til 1814 samme regent. Alt tegnede lyst og godt, indtil katastrofen skete. Olaf døde pludselig i 1387. Der var ingen tradition for, at dronninger kunne lede et land, og uden nogen tronarving burde Margretes magt være forsvundet. Alligevel overtalte hun rigsrådet til at lade hende regere landet. Hendes titel var ”*fuldmægtig frue og husbond og hele det danske riges formynder*”. Betingelsen var dog, at hun skaffede en mandlig tronarving. Dette blev løst ved, at hun adopterede sin afdødes søsters barnebarn, Bugislav, som fik det gode danske navn Erik (af Pommern).

Margrete stod nu stærkt, og den 24. februar 1389 udkæmpedes et slag i Falköping. På den ene side kæmpede Margrethes hær og på den anden side den upopulærere svenske konge, Albrecht. Sejren var knusende stor! Margrete var reelt dronning over de tre nordiske lande. Herefter var vejen banet for en sammenslutning af de tre riger til en union, Kalmarunionen. Derfor kunne hun den 17. juni 1397 på Kalmar Slot lade den 17 år gamle adoptivsøn, Erik, krone som konge over det geografisk største rige i Europa på sin tid. Netop kroningen er omdrejningspunktet i opgave 3. Nok var radioen ikke opfundet, men eleverne skal nu lave deres egen reportage fra Kalmar Slot. De skal bruge anskuelsestavlen, men også selv undersøge, hvem Bugislav/Erik af Pommern var. Eleverne kan med fordel bruge programmet ”Voicerecoder” på Skoletube eller lignende.

Margrete var i løbet af 34 år gået fra barnebrud i trænge kår til reelt at være regent over Danmark, Norge og Sverige. Selvom Erik formelt var konge, styrede Margrete Kalmarunionen indtil sin død den 28. oktober 1412. Hun blev begravet ved siden af sin far, Valdemar Atterdag og sønnen Olaf i Sorø Klosterkirke, men blev senere begravet i Roskilde Domkirke.

Netop ved Margretes grav i Roskilde blev den gyldne kjole lagt. Myten siger, at hun havde den på til sit bryllup tilbage i 1363, hvilket kulstof 14-dateringer senere har afkræftet. Kjolen blev røvet af svenskerne i 1659 og har siden været at se i Uppsala Domkirke. Den har været udlånt til Danmark tre gange – første gang i 1997. I forbindelse med det andet udlån til Roskilde Museum i 2013 lavede den lokale tv-station en udsendelse om den gyldne kjole. Denne kan ses på [Youtube](#). Denne udsendelse kan sagtens vises for eleverne – ikke mindst i forbindelse med opgave 4, som netop handler om Margretes kjoler.

Ellers er det oplagt at vise [Historien om Danmark](#), 5. afsnit om den sene Middelalder. Denne kan ses på mitCFU eller på [DRs webside](#) - også bliver vi altså lige nødt til at se, hvad der ville ske, hvis Margrete havde haft en [smartphone](#) – var hun mon endt i Kaare Sands dokumentar om de unge mødre?